

Posudek oponenta disertační práce Mgr. Vladislavy Mazané

“ Morfologická charakteristika korejského dialektu ostrova Čedžu, porovnání se standardní varietou a analýza zachovalých prvků středověké korejštiny”

předkládané v roce 2023 na Ústavu asijských studií

I. Stručná charakteristika práce

Vladislava Mazaná se ve své disertační práci zabývá popisem regionálního jazyka na korejském ostrově Čedžudo v porovnání se standardní variantou korejštiny, jak je kodifikována v Korejské republice, a zároveň s odkazem ke korejštině středověké. S využitím synchronního i diachronního přístupu se soustředí především na srovnávací morfologii jmenných a slovesných výrazů, ovšem velkou pozornost věnuje i komplexnímu společenskému, historicko-kulturnímu a jazykově-politickému kontextu, v němž se sledovaný jazyk jako objekt výzkumu nachází. Celkové pojetí tak upřednostňuje kombinaci různých pohledů i metod bádání před vyhraněným zkoumáním izolovaných jazykových jevů.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Celkový dojem z práce je vesměs pozitivní. Ocenit je třeba zejména výběr tématu a šíři jeho zpracování. Navzdory poměrně dlouhé tradici výuky a zkoumání korejštiny v České republice zůstávala otázka korejských dialektů na okraji zájmu, což bylo mimo jiné dáno i obtížnou realizovatelností primárního terénního výzkumu s rozsáhlejším a systematickým sběrem dat. Se stejným problémem se ostatně potýká i řešitelka, která je z praktických důvodů odkázaná téměř výhradně na sekundární prameny ve formě jazykových učebnic a přehledových gramatik. Z pohledu dialektologie se tak asi nejedná o průlomové dílo, které by v kontextu samotné Koreje výrazně prohloubilo a rozšířilo jazykovědné znalosti o čedžuštině nebo ji novým a neotřelým způsobem systematicky popsalo. Práci však lze označit za svým způsobem průkopnickou z hlediska české koreanistiky, neboť směřuje pozornost do u nás dosud neprobádané oblasti, přičemž už její průběžné a prozatímní výsledky mohou najít své uplatnění při rozšíření výuce korejského jazyka, zejména v rámci magisterského a doktorského studia.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura argumentace.

Práce je poměrně přehledně členěná a dobrá je i návaznost jejích jednotlivých kapitol a podkapitol. První část, označovaná jako teoretická, nás obsáhle uvádí do historických, společenských a jazykově-politických souvislostí i do problematiky vymezení zkoumaného jazyka, ovšem ve vztahu k následující praktické části nepředstavuje teorii v tom smyslu, že by stanovovala obecně lingvistický rámec a metodologii pro dialektologickou srovnávací morfologii, která je hlavním tématem práce. Jedná se spíše o úvod ve smyslu vymezení vybraných pojmů, představení dějin korejské dialektologie a zasazení problematiky do širšího mimojazykového kontextu, což sice v tomto případě není na škodu, ale místy by poněkud

zevrubnější teoretické ukotvení konkrétního zkoumaného jevu možná přispělo k lepší přehlednosti zpracování.

Příkladem mohou být jmenné pádové partikule, u nichž by explicitnější formulace pojetí pádů lépe zdůvodnila použitou nomenklaturu i výběr popisného rámce. V předkládané práci se autorka nedrží „standardní“ korejské mluvnice, nýbrž vychází primárně z gramatiky doc. Pucka, což je v zásadě mluvnice srovnávací, popisující korejštinu na pozadí češtiny. Částečně dle potřeby využívá i kategorizaci korejskou, která ale bez bližšího vysvětlení není úplně jasná a místy může být až zavádějící. Na str. 89 např. uvádí (cituje), že „lze nominativ v čedžuském jazyce vyjádřit také skrze pomocné partikule -ün/nün, -ilang/lang a -antchi/sinti“, na další straně 90 jsou pak stejné partikule -antchi/sinti uvedené jako „další varianty nominativních partikulí, které mají navíc dativně-lokativní funkci“. Na str. 141 zase poněkud nestandardně zahrnuje mezi partikule spojovacího pádu i pomocnou partikuli -to apod. Bez dalšího komentáře jsou tato tvrzení poněkud nejasná až sporná. Dlužno ovšem dodat, že touto problematikou se hlouběji nezabývají ani použité přehledové korejské gramatiky a kategorizace je často prováděna bez podrobnějšího zdůvodnění.

Další poznámka ke struktuře práce se týká způsobu podání některých částí rozborů a srovnání, kdy je nejprve uveden popis analyzovaných tvarů a jejich funkcí ve standardní korejštině, a pak teprve popis ekvivalentních prostředků čedžuských, které jsou často navíc popisovány v menším rozsahu. Z pozice čtenáře, kterého na základě názvu práce zajímá především čedžuština, by tento jazyk měl být centrem perspektivy a mělo by se mu v popisu dostat většího prostoru než standardu, s nímž je porovnáván. Priorita v perspektivě popisu by se měla týkat i kategorizace, protože každý jazyk reflektuje a segmentuje realitu poněkud osobitým způsobem a nelze automaticky předpokládat přesnou ekvivalenci mezi různými jazyky či jejich varietami. Vezmeme-li si například slovesný způsob jako gramatikalizované, formální vyjádření platnosti/reálnosti událostí či typů výpovědí (řečových aktů), tak prosté dělení způsobu na základě formálních opozic standardní korejštiny nemusí být vhodné pro systematický popis čedžuštiny. Autorka ostatně tuto nevhodnost „standardizovaného“ popisu dokládá na systému zdvořilosti vůči naslouchajícímu, kde jsou koncovky v obou jazycích (varietách) organizovány jiným způsobem.

Argumentace jednotlivých tezí je obvykle dostatečně podložena a přesvědčivá, byť samozřejmě ne všechny závěry jsou bez výhrad akceptovatelné. Poněkud přehnané se například jeví hodnocení dopadů pravopisných reforem v období japonské okupace Koreje. Nehledě na to, že pravopisné normy primárně formulují jednotná pravidla, jakým způsobem a na základě jakého principu (fonologického, morfologického, etymologického, historického či jejich kombinace) využít daného písma k zápisu daného jazyka ve veřejném komunikačním prostoru, a neznamenají tak automatické potlačování dialektů či sociolektů, zmiňovaný „Jednotný návrh pravidel pravopisu“ nebyl podepřen státní autoritou a zřejmě tedy neplatilo, že „Po zavedení pravidel pravopisu se jim pochopitelně musela přizpůsobit veškerá tištěná média, což se zčásti setkalo s nevolí básníků a spisovatelů.“ (str. 23). Na rozdíl od oficiálních Pravidel pravopisu pro obecné školy z roku 1912, která vznikla na popud a pod dozorem úřadu generálního guvernéra, byl jednotný návrh výsledkem soukromé aktivity učeného spolku, kdy jazykovědci byli za tuto svou jazykově nacionalistickou činnost perzekvováni a vězněni. Značná část populace byla navíc negramotná a formální vzdělávání probíhalo z větší části v japonštině,

takže význam pravidel korejského pravopisu mohl být spíš pouze symbolický. V literatuře byly ostatně dialekty v dialogích postav hojně využívány do poměrně nedávné doby.

2. *Formální úroveň práce*

Formální úroveň práce je standardní, používání různých písem (rozšířená latinka, korejského písma a čínských znaků) přijatelně sjednocené. Snad jen symboly IPA by bylo lepší vkládat z rozšířené latinky textového editoru, popř. je při kopírování z internetových zdrojů vložit bez formátování (poznámky a tabulky str. 64, 65 a 66; v tab. 5 mimochodem nesouhlasí popiska a obsah – uvedeno 7 samohlásek místo osmi). Na různých místech autorka cituje výkladový slovník Naver, ale bylo by přesnější uvést, že Naver je pouze portál poskytující obsah, přičemž zmíněným výkladovým slovníkem může být buď Velký slovník standardní korejštiny z dílny Ústavu korejského jazyka nebo Velký slovník korejštiny univerzity Korjŏ. V malé míře se lze setkat i s nepřesnými přepisy a překlady z korejštiny (namátkou na str. 19 – vymezení standardní korejštiny není „Zákonem o standardním jazyku“, *mänballo* na str. 125 znamená spíš „naboso“, než „pěšky“, na str. 106 překládá retrospektivní koncovku budoucím časem, na str. 209 je přeloženo „kupuje“ místo kontextově vhodnějšího „žije“ atp.). Na práci srovnatelného rozsahu je ovšem počet „chybek“ a nepřesností naprosto přijatelný a nijak nekazí výsledný dojem z práce.

3. *Práce s prameny či s materiálem*

Řešitelka v rámci možností shromáždila a zpracovala velký počet relevantních zdrojů, které vhodně využívá. Z výše zmíněných praktických důvodů nepracuje s materiály z vlastního terénního či dotazníkového výzkumu, což je ale při současném stupni dělby akademické práce naprosto ospravedlnitelné. Pokud je regionální dialekt zpracován do té míry, že vychází jeho slovníky, učebnice a přehledové gramatiky, není nezbytně nutné plýtvat časem a grantovými prostředky na duplicitní sběr. Jiná situace byla, pokud by se řešila nějaká specifická a úzce vymezená otázka, např. regionální rozšíření variantních výrazů apod., ale pro základní srovnávací popis jazykového systému jsou použité prameny dostačující.

Pokrytí obecnějších otázek spojených s tématem je místy o poznání slabší, kdy se např. nezdá být příliš vhodné spoléhat se pouze na definice z encyklopedického slovníku češtiny při popisu komplexnějších jevů korejské gramatiky. Z pohledu čtenáře je také škoda, že u polyfunkčních morfémů je často uváděn omezený počet příkladů a není tak zřejmé, zda se srovnávané gramatické prostředky standardu a dialektu překrývají v celém rozsahu užití. Zároveň jsou někdy příklady příliš namátkové a vytržené z kontextu na to, aby z nich byla zřejmá dokládaná funkce, popř. jemná nuance jejich užití. Tato námitka je spíš pobídkou k dalšímu rozpracování tématu, protože s ohledem na rozsahové omezení práce samozřejmě nelze všechny jednotlivosti rozebrat a doložit do hloubky.

4. *Vlastní přínos*

Jak bylo uvedeno výše, autorka ve své práci čerpá především z početných sekundárních zdrojů, které se snaží systematicky využít ke zpracování zvoleného tématu. Přínosné je

především nejenom samotné uvedení dané problematiky ohroženého regionálního dialektu/jazyka, ale i pokus zasadit téma do širšího mimojazykového kontextu. Minimálně části práce tak mohou být zajímavé i pro ty, kdo se nespécializují na korejský jazyk. Přehledné srovnání morfologických prostředků sloužících k vyjádření relací mezi jmény a jinými výrazy ve větě, resp. k vyjádření různých gramatických kategorií a funkcí spojených se slovesnými výrazy, pak umožní zběžné seznámení se s čedžuským dialektem bez nutnosti vyhledávání specializované a obtížně dostupné literatury.

IV. Dotazy k obhajobě

První dotaz se týká použitých příkladových vět, kdy řada z nich na první pohled nevypadá jako autentický materiál vyseparovaný z korpusu. Připouští autorka možnost, že citované věty z přehledových příruček jako jsou Úvod do čedžuského jazyka (KO, Čä-hwan, 2012) a Studie čedžuského dialektu (KANG, Čöng-hüi, 1988) jsou umělé či modifikované konstrukce vytvořené autory daných publikací? Související dotaz se týká ekvivalentů ve standardní korejštině. Přebírá je autorka výhradně z použité literatury, nebo místy vytváří vlastní? Některé uváděné věty standardní korejštiny působí poněkud nepřirozeně, na několika místech se nabízí formálně bližší ekvivalenty (např. na str. 111 lze k nářečnímu ile/küle/čöle přiřadit standardní ili/küli/čöli; na str. 204 zase k sü-möng-sü-möng existuje velice podobný výraz sü-öm-sü-öm atd.)

Další dotaz je na možné pokračování započatého výzkumu v budoucnu. Jaký je podle autorky potenciál rozvíjet výzkum čedžuštiny jako živého jazyka ve světle omezeného mezigeneračního přenosu dialektu?

V. Závěr

Jak bylo zmíněno výše, práce primárně není utříděním samostatně nasbíraného dialektologického materiálu, ani se v ní neobjevuje hledání případných systematických hláskových korespondencí, které by přesvědčivým způsobem dokládaly příbuznost zkoumaných variet. Spíše jde o stručnou mluvnici čedžuštiny, která systematicky řazeným abstraktním gramatickým kategoriím přiřazuje prostředky jejich formálního vyjádření v daném dialektu a standardní korejštině, přičemž celý popis zasazuje do širokého mimojazykového kontextu. Autorka dostatečně prokázala, že se v dané oblasti dobře orientuje a že dokáže získané informace přehledně usouvztažnit a uspořádat tak, aby jim dodala novou kvalitu.

Předběžně klasifikuji předloženou disertační práci jako *prospěl/a*.

05. 02. 2023

Tomáš Horák, Ph.D.

-----
podpis